

189/VII, 2

ОЗНАЧАТЕЛЬНАЯ

ВЫДАВНИЦТВО НАРОДНЕ У ЛЬВОВѢ.

Рѣкъ VII.

Книжочка 2.

Мѣсяць: Лютый.

— — — 133

ИВАНЪ И МИХАЙЛО,
ДВА СУСЪДЪ.

ПОВѢСТКА ДЛЯ НАРОДА.

Написавъ
Щ. Загайкевичъ.

Цѣна 8 кр.

Накладомъ
Комитету Выдавництва книжочокъ народныхъ.
Вѣдповѣдаючій редакторъ: Ш. Парасевичъ.
У Львовѣ 1888.

Накладомъ КОМИТЕТУ ВЫДАВНИЦТВА КН-
ЖОЧОКЪ НАРОДНЫХЪ у Львовѣ выдано слѣд-
ючі книжочки въ рускомъ языкѣ :

I. Въ 1882. роцѣ.

1. О ЛИХВѢ. Цѣна. 8 кр.
2. ПОРАЖЕНЕ ТАТ-
РОВЪ ПОДЪ МАРТИНОВОМЪ надъ Дибстромъ. Цѣна 8
3. О ИВАНѢ ДАНИЛЮКУ И МАТВѢЮ СИКОРСКОМ
Оповѣдане. Цѣна 8 кр.
4. РУСКІ УНІЯТЫ ПОДЪ ПАН
ВАНЕМЪ МОСКОВСКИМЪ. Цѣна 8 кр.
5. ОТЕЦЪ П
ТРОВИЧЬ. Цѣна 8 кр.
6. ДМИТРО ДЕТКО, рускій
свода перемыскій. Цѣна 8 кр.
7. ТРИ ПОВѢСТКИ. Ц
8 кр.
8. ДО РУСКОГО ЛЮДУ. Цѣна 6 кр.
9. ВА
ДРѢВКА ЖИТЯ. Оповѣдане Михайла Кореневица. Ц
8 кр.
10. ШЯНЬСТВО ЗАГИБЕЛЬ НАРОДА. Цѣна 8
- 11.—12. ОПОВѢДАНЯ ДЛЯ СТАРШИХЪ И МОЛОДШИХ
Цѣна 15 кр.

II. Въ 1883. роцѣ.

1. СВЯТЫЙ КИРИЛЪ И МЕТОДИЙ. Цѣна 10
- 2—3. ПРОЦЕСОВИЧИ. Цѣна 15 кр.
4. ЛЮДЕ ЗЪ ПОДЪ СОЛОМЯНОИ СТРѢ
Цѣна 10 кр.
5. КОРОЛЬ ПОЛЬСКІЙ ЯНЪ Ш. СОБЪСКІЙ. Ц. 10
6. ДЛЯ НАУКИ И ЗАБАВЫ. Цѣна 8 кр.
7. РУСИНЪ ВЪ АМЕРИЦѢ. Цѣна 10 кр.
8. ПОВѢСТКИ, ЯКИХЪ НЕ МАЛО! Цѣна 10
9. ДЛЯ РУСКИХЪ ШКОЛЯРѢВЪ. Розказавъ
гданъ зъ Подѳля. Цѣна 10 кр.
- 10—11. НАДЪ ЧИМЪ НАШІ ПОСЛЫ ВЪ СОЙ
РАДИЛИ. Цѣна 15 кр.
12. КАРА ЗА ПРОСТУПОКЪ. Написавъ И К
зъ Берлѳгъ. Цѣна 10 кр.

III. Въ 1884. роцѣ.

1. ДВА ОБРАЗКИ ЗЪ ЖИТЯ. Розказавъ Иванъ
Берлѳгъ. Цѣна 10 кр.

~~БІБЛІОТЕКА~~
ВИДАВНИЦТВО НАРОДНЕ У ЛЬВОВѢ.

РѢКЪ VII

Книжочка 2.

МѢСЯЦЬ: ЛЮТЫЙ.

ИВАНЪ И МИХАЙЛО,
ДВА СУСЪДИ.

ПОВѢСТКА ДЛЯ НАРОДА.

Написавъ

Щ. Загайкевичъ.

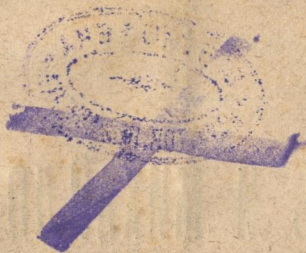
20189

Н а к л а д о м ъ

Комитету Выдавництва книжочокъ народныхъ.

ВѢдповѣдаючій редакторъ: Ш. Парасевичъ.

У ЛьвовѢ 1888.

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ 33 222 1

Зъ друкарнѣ Ш. Бедпарекого (давн. Порембы),
Лвѳвъ, Ринокъ, Н-ръ 9.

„Гей, гей — цабе!“ — покликувавъ Василь, везучи снопы зъ поля. „Цабе! цабе!“ кричить зновъ. Але де тамъ! Наручный вѣль выкрутивъ ся и махнувъ головою, бо го муха укусила, а черезъ те колеса зъ вузенькои и лихой дороги зсунули ся, и вѣтъ зѣ снопами перевернувъ ся.

„А доленькожь моя! щожъ я тутъ буду робити...“ бѣдкавъ ся Василь.

„Нема кому снопѣвъ подати, нема кому помогчи — а тутъ хмары на небѣ, заразь дощъ буде, и пѣйде моя праця нѣ-нащо!“

Ажь тутъ надѣжджае друга фѣра. Иванъ везе кѣньми свои снопы.

— Гей Иване, змилуйте ся, та помогѣть менѣ, просить Василь.

— Ага, помогѣть — вѣдповѣдае Иванъ. Я мушу спѣшити ся, щобы передъ дощемъ дома бути.

— Ей, майте сердце — яжь тутъ самъ собѣ рады не дамъ.

— Ба, ба, сердце! Я маю сердце для себе. Отъ моглисьте собѣ въ иншомъ мѣстци вывернути, а не тутъ на дорозѣ, що и переѣхати менѣ нѣякъ. Вѣсьта карый!

И объѣхавъ Иванъ ланомъ, та поспѣшивъ до дому, навѣтъ не обôзрѣвши ся.

Василь зôтхнувъ тяжко, та почавъ самъ снопы на купу складати.

Ажь тутъ надѣжджає Михайло. Той узрѣвши нещастє Василя, задержавъ свои волы и заразъ зачавъ помагати. Духомъ снопы зложили и рублемъ перевязали.

— Най вамъ Богъ надгородить, сказавъ Василь, поганяючи до села волы.

— Нема за що — вôдповѣвъ Михайло и махнувъ батогомъ надъ своими волами, щобы настигнути передъ дощемъ до дому. Заѣхавъ на невеличкій тôкъ, завѣвъ волы до стайнѣ, а потому при помочи жѣнки почавъ снопы складати пôдъ оденъ єдиный оборôгъ. Той оборôгъ, пара волôвъ, оденъ кавалокъ поля, хатина и городъ — то цѣле Михайлове майно. Вже було пôдъ вечеръ, тожь ква-

пигъ ся Михайло зѣ своєю роботою. Але ледве частину сноповъ пѣдъ оборѣгъ зложивъ, вдарили звонь въ церквѣ, а по селѣ пѣйшовъ голосъ : „Огонь ! огонь !“

Зиркнувъ Михайло на село, и узрѣвъ луну. „Зложи жѣнко сама решту, я бѣжу ратувати“ — крикнувъ и побѣгъ, що силъ стало, до огню.

Хата кривого Микиты стояла въ огни. Коли Михайло надбѣгъ, була вже при огни громадка людей, але стояли всѣ безрадно, бо Микитиха межи ними руки заломлювала, волосе собѣ выривала и омлѣваючимъ голосомъ кричала : „Моя донька, моя Катерина“...

Стрѣха вже цѣла горѣла, а навѣть черезъ вѣкна почавъ дымъ и поломѣнь бухати, коли Михайло надбѣгъ.

Почувши голосъ матери, запытавъ ся : „Дежь Катерина ?“

„Въ хатѣ, въ колысцѣ“, — вѣдповѣли сумно люде и показали на поломѣнь, котра черезъ вѣкно бухала.

Не надумуючись довго, вхопивъ Михайло якусь верету, котра на земли лежала, змочивъ ея водою, тай скочивъ смѣло въ огонь, до хаты. Клубы дыму

бухнули зъ хаты и закрыли передь очима людей вѣдважного чоловѣка, а бальки и пѣдъ страшно затрѣщали. „Пропавъ!“ крикнувъ вѣйтъ, видячи тоє, а за нимъ всѣ, що тамъ були, повторили: „Пропавъ на вѣки!“

Зновъ бухнувъ огонь сильнѣйше, а перепалені кроквы зъ великимъ гукомъ спали на пѣдъ. Искры якъ звѣзды полетѣли до неба, а зъ грудей всѣхъ людей полетѣвъ за ними грѣмкій окрикъ. Але бувъ ло голосъ радѣстный, бо въ дверяхъ хаты, посередъ дыму и огню показавъ ся Михайло, держачи на рукахъ дитину, обвинену въ мокру верету. Однимъ скокомъ пересадивъ горящій порѣгъ и вѣддавъ перестрашену але здорову дитину матери.

Вѣйтъ вылавъ на него коновку воды, бо сорочка на нѣмъ тлѣла и волосе цѣлкомъ було обшмалене. Михайло не зважавъ на те.

— Ломѣть плѣтъ, чтобы огонь не розширивъ ся — крикнувъ и почавъ самъ розкидати галузе и колы. За єго прикладомъ пѣйшли другі. Охотно взяли ся всѣ до гашеня, бо коли побачили, що дитина уратована, спавъ всѣмъ тягаръ зъ серця. Теперь думали лишь о тѣмъ, чтобы огонь загасити. И справдѣ небавкомъ удало имъ ся тоє зовсѣмъ.

Одинъ зъ сусѣдѣвъ забравъ Микиту зъ ро-
диною до своєї хаты, а люде порозходили ся до-
мѣвъ. Вертавъ и Михайло до своєї хаты. Обшма-
лений и замащений якъ циганъ, въ подертѣй со-
рочцѣ, ишовъ вѣльнымъ крокомъ и думавъ о не-
щастю Микиты.

— А що тамъ, вже скѣнчило ся? — обѣзравъ
ся якійсь голосъ.

Подививъ ся Михайло. То Иванъ, стоячи въ
своихъ воротахъ, пытавъ го.

— А вже, дякувати Богу, огонь загашений —
вѣдповѣвъ.

Иванъ, побачивши зъ близька обшмаленого
Михайла и подерге на нѣмъ шмате, почавъ ся на
цѣлый голосъ реготати, а вѣдтакъ сказавъ: „Отъ
такъ то! Треба вамъ було до огню летѣти, щобы
обшмалити ся якъ циганъ, та ще и шмате подерти“.

— А вы Иване при огни не були?

— А мене тамъ по що? Абожь то моя хата го-
рѣла, чи що?

— Та не ваша, але все таки годить ся другого
въ нещастю поратувати.

— Е, годить ся, чи не годить ся! Отъ маєте
найлѣпшій прикладъ на собѣ. Ратувалисьте друго-

го, а самі при тѣмъ и обшмалили ся и шмате подерли. Чи вамъ хто за се заплатить?

— Я и не хочу, абы менѣ хто за того плативъ. Найлѣпша моя заплата єсть въ тѣмъ, коли знаю, щомъ зробивъ такъ, якъ христіанинъ повиненъ зробити.

— Етъ, говорите, сами не знаєте що, крикнувъ Иванъ, а Михайло видячи, що го не переконає, попрощавъ ся и пѣйшовъ до хаты. Тутъ зновъ жѣнка почала нарѣкати, що подеръ сорочку, а въ скрини вже лишъ одна добра лишила ся. Але Михайло замкнувъ єи ротъ, коли сказавъ: „Отъ дякуй Богу, що ще одна въ скрини. Микита не то сорочки, але и хаты, а навѣтъ хлѣба не має.“

Змовчала жѣнка, бо спѣзнала цѣлу правду сихъ слѣвъ. Михайло перекусивши кавалокъ хлѣба, лягъ спати. Але сонъ якось не приходивъ. Цѣлу нѣчку думавъ надъ тымъ, якъ-бы то погорѣвшому Микитѣ помогчи и ледви надъ ранкомъ заснувъ. Мало спавъ, то правда — але за те выдумавъ спосѣбъ.

Мавъ вѣнъ красну, дубову паличку, на котрѣй ножикомъ выкроивъ всѣлякѣ фигуры. Вправдѣ тую паличку мавъ занести до мѣста на ярмарокъ и тамъ спродати, але теперъ постановивъ, що ин-

шого зробити. Пригадавъ собѣ, що дѣдичъ такий рѣчи дуже любить, и зъ того постановивъ скористати.

— Занесу — думавъ вѣнъ — паличку дѣдичеви и при тѣмъ може буде можна що выпросити для Микиты.

Якъ подумавъ, такъ зробивъ. Взявъ паличку и занѣсь до двора. Дѣдичъ утѣшивъ ся нею якъ не знати чимъ и прикликавъ Михайла до себе. Пытавъ ся єго, чимъ вѣнъ тотѣй фигуры выкرويدъ и чи довго того робивъ -- а потому давъ му въ надгороду пять червѣнцѣвъ.

Михайло вѣдсунувъ грошѣ вѣдъ себе и сказавъ: „О, пане, коли справдѣ хочете мене надгородити, то дайте дерева на хату Микитѣ, котрый вчера погорѣвъ“.

Дѣдичъ счудувавъ ся немало, коли почувъ сѣ слова, але по хвили сказавъ: „Добре Михайло, можешъ сказати Микитѣ, що дѣстане дерева на нову хату, а най прийде до мене, то му дамъ и зерна трохи, аби мавъ що ѣсти, бомъ чувъ, що и всѣ обороги єго згорѣли.“

Урадованый Михайло поклонивъ ся до землѣ и хотѣвъ чимъ скорше бѣгчи, щобы Микитѣ дати

знати о тѣмъ, що зѣорудувавъ. Але дѣдичъ задержавъ го и сказавъ : „Микитѣ поможу, але и ты мусишь взяти собѣ тотѣ червѣнцѣ, если не хочешь мене образити. Купишь собѣ за нихъ нову сорочку, бомъ чувъ, щось свою вчера подеръ, и жите при тѣмъ наражувавъ, ратуючи малу дитину Микитину.

Выпрошувавъ ся ще Михайло, кажучи, що для надгорода того не робивъ, але якъ дѣдичъ зачавъ просити, то вкѣнци и мусѣвъ взяти.

Подякувавши за все добре, пѣйшовъ заразъ до Микиты и оповѣвъ му все. Тымъ дуже потѣшивъ погорѣльця, а вѣдтакъ поспѣшивъ до дому, щобы успокоити жѣнку, котра ще и нынѣ на подерту сорочку нарѣкала. Увѣйшовъ до хаты и кладучи краснѣ червѣнцѣ на стѣлъ, скрикнувъ : „Отъ маешь тутъ на нову сорочку — а не нарѣкай вже бѣльше.“

Жваво рознесло ся тото по цѣлѣмъ селѣ. Довѣдавъ ся о тѣмъ и найближшѣй сусѣдѣ Михайла, Иванѣ. Увѣйшовъ вѣнъ до хаты Михайла и обзиравъ краснѣ, блыскачѣ червѣнцѣ, а очи єго мало зъ головы не выскочили. Выслухавши цѣлу рѣчь, пѣйшовъ до дому, вѣдказуючи по дорозѣ : „Ото, за дурну палицю давъ дѣдичъ 5 червѣнцѣвъ.“

Цѣлу нѣчь не мѡгъ захланнѣй Иванъ спати, а думавъ, що бы то дати дѣдичеви, абы такожь блыскучѣ червѡнцѣ дѡстати.

Думавъ и выдумавъ. Мавъ вѡнъ красну теличку. Гладка якъ галка, цѣла чорна, лишъ на чолѣ бѣло значена и конецъ хвоста бувъ бѣлый.

— Заведу дѣдичеви теличку — подумавъ собѣ Иванъ, встаючи рано зъ постелѣ. — „Коли за дурну паличку заплативъ пять червѡнцѣвъ, то кѡлькожь менѣ дасть за красну теличку?!“

И ажъ очи засвѣтили Иванови. Взявъ посто-ронокъ, накинувъ на телицю и пѡгнавъ до двора.

Дѣдичъ принявъ его пріязно и спытавъ ся, зъ чимъ приходитъ.

Иванъ поклонивъ ся низько и каже: „Зробѣть менѣ ласку и приймѣть вѡдъ мене сесю теличку, такъ якъ вчера взялисте паличку вѡдъ Михайла.“

Дѣдичъ усмѣхнувъ ся легко, бо знавъ добре Ивана и вѡдъ разу зрозумѣвъ, чого вѡнъ хоче. Але удавъ, що нѣчого не дорозумѣває ся, и сказавъ: „Добре Иване. Охотно прийму вѡдъ тебе сей даръ. Але певно знаєшь о тѡмъ, що Микитѣ згорѣла вчера корова — тому позволь менѣ, щобымъ и вѡдъ тебе и вѡдъ себе єму сесю теличку дарувавъ.“

Не було що робити. — Иванъ згодивъ ся. Дѣдичъ прикликавъ до себе одного зъ парубкѣвъ и приказавъ му завести телицю до Микиты. А потому обертаючи ся до Ивана сказавъ: „Теперь же позволишь Иване, що я тебе такожь чимсь обдарую. Дамъ тобѣ рѣчь, котра мене далеко бѣльше коштувала вѣдъ твоєи телички.“

Иванови засвѣтили ся очи зъ радости, а дѣдичъ пѣйшовъ до покою, щобы принести тую дорогу рѣчь.

Тота хвиля, закимъ дѣдичъ вернувъ, видала ся Иванови вѣкомъ, бо вѣнь, чимъ борше хотѣвъ знати, що то за дорога рѣчь буде, котру вѣдъ дѣдича дѣстане. Але коли дверь зновъ вѣдчинили ся, Иванъ ажъ посинѣвъ цѣлый и мало не упавъ на землю. Дѣдичъ давъ єму паличку, котру вчера дѣставъ вѣдъ Михайла!

Га — дарма! Мусѣвъ взяти паличку и не мѣгъ навѣтъ нѣчого говорити, бо прецѣнь теличку подарувавъ. Взявъ паличку, поклонивъ ся и пѣйшовъ. Ажъ за брамою заскреготавъ зубами и заточуючи ся, якъ пьяный, потягнувъ ся до хаты. Що тамъ мавъ вѣдъ жѣнки слухати, не хочу вже и казати. То гѣрше, що вѣдъ теперъ встыдавъ ся вже и лице людянь показати, бо все тото скоро

розойшло ся по селѣ и немало люде насмѣяли ся зъ захланного Ивана. Зъ часомъ навѣтъ въ пословицю вѣйшли слова: „Замѣнявъ телицю за палицю.“

* * *

Днина за дниною, рѣкъ за рокомъ плыне якъ вода. Въ селѣ мало що ся змѣнило. Отъ стрѣхи трохи почорнѣли, зъ деревецъ повыростали дерева, не одна хата похилила ся бѣльше, и зо двѣ новѣй прибуло. Село не змѣнило ся, але въ хатѣ Михайла инакше теперъ було, якъ передъ роками. Вѣнь самъ похиливъ ся троха, волосе посивѣло, а довокола него жѣнка и семеро дѣточокъ. Занедужавъ бувъ бѣдолаха, и доперва двѣ недѣль тому, якъ зъ постелѣ вставъ. Помѣзернѣвъ, то правда, але вело ся єму якось, бо всѣ люде, и сусѣди и не сусѣди приходили до него, а кождый старавъ ся помогчи, якъ мѣгъ. Отъ и теперъ выйшовъ вѣйтъ зъ хаты Михайла, та думаючи надъ чимсь, ишовъ поважнымъ крокомъ до дому.

Сусѣдъ Михайла, Иванъ, стоявъ въ своихъ воротахъ, а узрѣвши вѣйта, поздоровивъ го и спытавъ: „А звѣдки то пане вѣйте идете?“

— Та иду вѣдъ Михайла, вже му, дяковати Богу, лекше.

— Не лише вы, але и цѣле село ходитъ до того Михайла якъ на процесію, вѣдъ коли захорувавъ — сказавъ Иванъ гнѣвно.

— Абожь тобѣ то що вадить? — запытавъ вѣйтъ.

— Та оно не вадить. Але бачите, якъ я бувъ тамтого року хорый, то и песь не зайшовъ до мене.

— Ты самъ тому виненъ.

— А то чому — спытавъ Иванъ.

— Чому? Якъ ты людямъ, такъ люде тобѣ. Будешъ ты другимъ добре робити, то будуть и другі о тобѣ памятати. Нѣкому ты нѣколи не помѣгъ, о нѣкого не дбавъ, тожь другі тобѣ такожь и помагали и не памятали о тобѣ, колись захорувавъ. Михайло зовсѣмъ инакше поступававъ. Нема майже одного чоловѣка въ селѣ, котрому бы вѣчогось доброго не зробивъ, тому то всѣ люди памятають теперъ о нѣмъ и старають ся ему за тоє вѣдвдяти.

Роби Иване такъ, якъ твоій сусѣдъ Михайло, а не будешъ тогды на людей парѣкати, що забули за тебе.

При сихъ словахъ попрашавъ ся вѣйти и поѣшовъ своєю дорогою. Иванъ думавъ троха надъ словами вѣйта, але въ кѣнци ударивъ кулакомъ въ ворота тай забурмотѣвъ самъ до себе: „Що менѣ зъ людей! Обѣйду ся безъ нихъ, а вѣдъ Михайла учити ся таки не буду, якъ маю жити и що робити.“

Вже хотѣвъ Иванъ ити до хаты, ажъ бачить, дорогою до его ворѣтъ приближуе ся якійсь старецъ, пѣдирае ся паличкою, стогне и просить ся на нѣчь. Иванъ затраснувъ ворота и крикнувъ: „Иди неробо дальше! Волѣвъ бысь робити, якъ по селахъ волочити ся, дармувати и людямъ въ очи лѣзти.“

— Я старый и слабый — каже дѣдъ.

Але Иванъ вѣдвернувъ ся вѣдъ него и поѣшовъ до хаты, не вѣдповѣвши и слова. Дѣдъ хнувъ тяжко и поѣшовъ дальше. Пристанувъ вѣдъ воротами Михайла и сказавъ: „Слава Иисусу христу.“

Михайло сидѣвъ на приспѣ, але якъ узрѣвъ гарого дѣда, вставъ и вѣдповѣвши: „слава на зѣмки,“ взявъ го до хаты.

— Не маю васъ чимъ приймити — каже до

дѣда — отъ кавалокъ хлѣба и трохи меду, всё, на що мене стати.

Дѣдъ подякувавъ и за того, а коли поповѣвъ пѣйшовъ спати. Якось ся такъ згодило, що т власне noci давъ Богъ Михайлови гараздъ, вре дила ся дитина. Коли дѣдъ о томъ довѣдавъ сказавъ: „Отъ принялись мене, чимъ могли, вдячный я вамъ за тоє.

А теперъ зробилибысьте менѣ велику ласку еслибы вы позволили менѣ новонароджену дитинѣ до хресту тримати. Але щожъ, будете ся не встыдати, приймати дѣда за кума.

На тоє вѣдповѣвъ Михайло: „Я и самъ бѣ дакъ, дѣдусю. При томъ передъ Богомъ мы вѣ рѣвнѣи, тожь не маю чога встыдати ся. Якъ лици вы хочете, то дуже васъ прошу.“

Потѣмъ умовили ся, котрого дня мають буть хрестины и дѣдъ пѣйшовъ въ свою дорогу.

Коли надѣйшовъ назначеный день, чека Михайло и чекає, а дѣда якъ нема, такъ немѣ. Уже хотѣвъ засмученый Михайло просити кого пашого на кума, ажъ тутъ передъ єго хату заѣжджа красна та богата карита, а зъ неи выѣдає пашубраный вѣ золоту одежу. Закимъ ся Михайло оглянувъ, заѣхало за першою ще бѣльше карита

зъ нихъ высѣдали богато поубираніи паны и
анѣ. Михайло не мѡгъ зрозумѣти, що тото все
не значити. И перепудивъ ся трохи, и самъ не
навѣ, що зъ собою зробити. Ажъ тутъ той панъ,
котрый зъ першої карыты высѣвъ, приступивъ до
его и каже: „Но, и чоґожь ся дивуєшь чоловѣче?
рецьнѣ я тобѣ передъ кѡлькама днями приобѣцявъ
итину до хресту держати. — Щожь, чи ще и
теперъ не пѡзнаєшь мене?“

Михайло подививъ ся несмѣло. Здає ся ему,
що вже десь видѣвъ того пана, але де и коли,
самъ не знає. Ажъ тутъ одно зъ дѣтей его крикне:
Татусю, тажъ то той дѣдъ, котрый у насъ не-
давно ночувавъ!“

— Такъ, такъ — обѡзвавъ ся на тоє той панъ,
— я єсмь тымъ дѣдомъ, котрого вы такъ щиро
на нѡчь приймили и погостили. Але теперъ не
пора розмовляти ся, бо вже часъ до церкви.

Но закимъ поѣхали, позбѣгали ся люде зъ
того села, а коли вѡйтъ и инші поглянули на
ласкавого пана, крикнули радѡстно: „Многая лѣта
найласкавшому нашому вѡтцеви и королеви Кази-
мирови!“

И всѣ кинули ся, щобы ушѣлювати и
колѣна доброго короля, вѡтця народа.

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
Л. В. С. Р.

33 222 .1

И такъ то було по правдѣ. Тымъ дѣдомъ, котрый ночувавъ пѣдъ хлопскою стрѣхою, котрый вразъ зъ хлопами тѣвъ чорный хлѣбъ, бувъ польскій король, Казимиръ Великій. Не першій то и не послѣдний разъ Казимиръ Великій переберавъ ся за дѣда и непѣзнаный ходивъ по селахъ, щобы ся довѣдати, чого потребуе нарѣдъ, для котрого вѣнъ цѣле жите працювавъ.

Михайло не мѣгъ зъ початку нѣ одного слова вымовити, а потѣмъ зѣ слѣзами въ очахъ кинувъ ся до нѣгъ королеви. Король пѣднѣсь го изъ землѣ и посадивъ въ карытѣ коло себе, хотяй Михайло выпрошувавъ ся якъ умѣвъ вѣдъ тои чести и ласки.

Поѣхали до церкви и Казимиръ Великій тримавъ до хресту сына бѣдного селянина. При хрестѣ дали сынови Михайла на честь короля имя: Казимиръ.

Михайлови давъ король богато поля, щобы мѣгъ бѣдныхъ приимати и людямъ добре робити, а хлопця, коли вѣнъ пѣдрѣсь, взявъ король въ свою опѣку.

Зновь ходивъ гнѣвный сусѣдь Михайла, Иванъ, що вѣдогнавъ вѣдь своихъ ворѣтъ короля, прибраного за дѣда.

— Кобы то я бувъ знавъ, що то король — думавъ — бувъ бы я его ще не такъ приймивъ, якъ Михайло. Але хто тамъ въ дѣдѣ мѣгъ спѣзнати короля!

Такъ то вѣнъ лишъ уважавъ, дебы самъ мѣгъ мати якій хосень. Робивъ бы бувъ добре, если бы бувъ знавъ, що ему самому приjde що зъ того. Забувъ о тѣмъ, що пѣдъ лахманами жебрака крые ся король небесный. Бо прецѣнь Исусъ Христосъ сказавъ: „Що робите для одного зъ тыхъ бѣдныхъ, то менѣ робите.“ И если хто тутъ не найде надгороды за добрѣ учинки, тому певно и наилучше надгородить Господь Богъ на тамтѣмъ свѣтѣ.

О тѣмъ Иванъ не думавъ и все памятавъ лишъ о собѣ. Але Богъ му якось не благословивъ. Одного року градъ выбивъ збѣже, а якось то ся такъ стало, що наибѣольшу страту понѣсъ на тѣмъ Иванъ. Другого року вода забрала полукѣпки, пару коней злодѣѣ украли, а корова и волы по одной штуцѣ погибли. Хотяй працювавъ для себе вѣдъ рана до ночи безъ супочинку, и нѣкому анѣ

стебла нѣколи не давъ — безъ ласки Божои не йшло господарство. По кѣлькохъ рокахъ, западаючи при тѣмъ часто на здоровю, ставъ ся Иванъ однимъ зъ найбѣднѣйшихъ людей въ селѣ. Теперъ ажъ спѣзнавъ вѣнъ, якъ то тяжко, если люде въ нещастю не поратують, теперъ пѣзнавъ, якъ зле робивъ, коли маючи ся добре, не помагавъ другимъ, бѣднѣйшимъ вѣдъ себе.

Отъ, воли згнули — а тутъ треба ниву орати. Иде Иванъ до одного, до другого — але всюды ему кажуть: „А я тебе разъ просивъ? Чи жь ты менѣ хоть разъ помѣгъ?“

Знавъ Иванъ, що то правда и нѣчого на тоє не мѣгъ вѣдповѣсти. Спустивъ сумно голову на груди и ишовъ дорогою, а кававъ ся теперъ, що людамъ не помагавъ.

Увѣйшовъ на свое обѣйсте, а ворота, котрѣ передъ дѣдомъ затраскувавъ — вже поломленѣ, а хата обдерта, а зъ оборогѣвъ анѣ слѣду. Сѣвъ сумный на приспѣ и зъ жалемъ спозиравъ на розвалену стайню, въ котрѣй колись були конѣ, воли и коровы. „Ей Господи мѣй, Господи“ — зѣтхнувъ Иванъ тяжко и пѣдперъ голову рукою.

— „А чого вы такъ сумуете? обѣзвавъ ся коло него якійсь голось.“

Выдививъ ся Иванъ — а то сусѣдъ Михайло.

— Якжежь менѣ не сумувати — каже Иванъ. Коли собѣ згадаю, якъ то було давнѣйше, а якъ є теперь, то ажъ серце ся крає. Де мои волы, конѣ, коровы! Де цѣле мое майно!... Нынѣ вже и кавалка хлѣба въ хатѣ не маю, а тутъ ще люде не помогутъ, не хотять волѣвъ дати, щобымъ мѣгъ рѣлю зѣорати...

Сказавши се, закрывъ Иванъ лице руками, а Михайло каже: Успокой ся Иване. Що минуло, то и пропало. О томъ нема що и говорити. Але люде не такі лихі, якъ тобѣ здає ся. Не мавъ ты для нихъ серця, коли тобѣ добре вело ся, не мають они теперь серця и для тебе.

Але при Божій помочи буде инакше. Стань ся ты лѣпшимъ, то и люде для тебе будуть лѣпші. Теперь не сумуй, я тобѣ поможу. Маю досыть худобы и зерна зъ ласки доброго нашего вѣтця, найласкавѣйшого короля, тожь якъ лишъ тобѣ чого буде треба, приходи до мене якъ до брата. Я черезъ тоє не збѣднѣю, а тобѣ поможу.

Такъ и стало ся. При помочи доброго сусѣда Михайла зачало ся Иванови зновъ добре вести.

По кѣлькохъ рокахъ стояли зновъ на его тоцѣ обороги, а въ стайни були конѣ и худоба. Але теперь поступовавъ вѣнъ зовсѣмъ инакше. Помагавъ всѣмъ, де и коли кому мѣгъ, а бѣдный все знайшовъ у него щирю гостину и помѣчь, бо вже вѣнъ самъ добре знавъ, що то бѣда.

Михайло, котрый вже бувъ теперь вѣйтомъ, завсѣгды бувъ такій самый. Всѣ его любили и поважали. Богъ давъ му дожити еще одной радости. Отъ разъ, коли сидѣвъ на приспѣ пѣдъ своєю хатою, заѣхала передъ ворота красна карыта, а зъ неи выскочивъ молодой священникъ и кинувъ ся цѣлювати руки и ноги сивенького батька. Тымъ священникомъ бувъ наймолодшій сынъ Михайла, котрого король Казимиръ Великій державъ до хресту, и котрымъ ся доси опѣкувавъ; добрый король давъ молодого хлопця учити, и такъ старый Михайло дѣждавъ ся той потѣхи, що видѣвъ своего сына, якъ вѣнъ при вѣлтари службу божу вѣдправлявъ, и благовъ Бога за щасте своєї родини, котрой и теперь не цуравъ ся, хоть мавъ и велику науку и велике значене у людей.

Такъ то зъ ласки и за старанемъ Казимира Великого зоставъ сынъ Михайла священникомъ. Але король той въ часъ свого панованя зробивъ далеко бѣльше добра для краю. Селянъ поважавъ вѣнъ дуже, охотно розмовлявъ зъ ними и ласкаво кожду просьбу выслушавъ. Кождый, хотьбы и найбѣднѣйшій, знайшовъ правду у короля. Зъ вѣйтомъ зъ села Лобзова розмовлявъ король дуже часто и въ не одной рѣчи его рады слухавъ. А щобы добре знати, чога нарѣдъ потребуе, перебиравъ ся часто и непѣзнаный ходивъ по селахъ, заглядавъ до найбѣднѣйшихъ хатъ и розпытувавъ ся о все. Потому робивъ, що було треба, добрыхъ надгороджувавъ, а злыхъ каравъ.

Въ селѣ Лобзовѣ мавъ Казимиръ Великій красну палату, въ котрой часто перебувавъ, щобы вѣдпочити по праці. Тамъ такожь, напротивъ королевского двора, мавъ малу хатину старый воякъ, Зброя.

Разъ, коли король вѣдѣхавъ, лишила ся въ палатѣ Чешка Рокичана, котра була у короля въ великихъ ласкахъ. Ёи не сподобало ся того, що коло королевской палаты була мала та бѣдна хатина старого вояка.

Тому по́слала слугу до старого Зброѣ и хотѣла вѣдъ него хату купити, щобы єи потому розѡбрати. Але старый не хотѣвъ грошей, и за нѣякій двѡръ не бувъ бы вѡддавъ своєи бѣдной хатины.

— Стара она, казавъ, але и я не молодой. Доки мои старіи кости змагають, хочу мешкати въ тѡй хатѣ.

Вѡдѡйшли слуги разъ и другій зъ нѣчимъ. Тогда Рокичана, розгнѣвана тымъ дуже, приказала хату розѡбрати. Зроблено такъ, якъ она хотѣла — и зъ хаты старого вояка не лишило ся и слѣду. Она думала, що єи за то нѣчого не буде, тому, що була въ великихъ ласкахъ у короля. Але стало ся инакше. Вѡйтъ довѣдавъ ся о кривдѣ, яка стала ся старому, и удавъ ся до короля. Казимиръ выслухавъ старого, а коли ся пересвѣдчивъ, що то все правда, нагнавъ геть зъ королевской палаты Рокичану, а старого вояка надгородивъ.

Зъ сего бачимо, якъ справедливый бувъ Казимиръ Великій. А треба було тогда такого короля. Нашъ бѣдный край бувъ тогда знищений частыми вѡйнами, поля лежали неуправленіи, а въ лѣсахъ и по дорогахъ крутили ся лихій люде,

котрї жили зъ розбою. Неприятель попаливъ села, и велика бѣда була посередъ народа. Но коли на тронѣ засѣвъ Казимиръ, пѣднѣсь ся край, повставали новї мѣста и села, неприятель здалека оминавъ границѣ нашої вѣтчины, а селянинъ супокѣйно мѣгъ поле орати. Русь, нынѣшна Галичина, була вылюднена и дуже убога. Для неи Казимиръ Великїй бувъ правдивимъ вѣтцемъ. Вѣнъ то спроваджувавъ осадникѣвъ на пустї мѣсця и старавъ ся о пѣднесенѣ добробыту народа. За его старанемъ побудовано богато мѣсть, а поля поккрыли ся золотымъ збѣжемъ.

Селянинъ, ремѣсникъ, купецъ мавъ безпечну опѣку у мудрого короля, тожъ не диво, що край бувъ богатый, а щасливї люде любили и поважали доброго короля. Вже бѣльше якъ пятьсотъ лѣтъ тому, якъ живъ Казимиръ Великїй, а доси всѣ его вдячно згадують, и доси лишили ся по нѣмъ слѣды въ цѣломъ краю.

Куды поглянешь, всюды якась велика памятка по нѣмъ бе въ очи. Отъ мѣста — вѣнъ ихъ заложивъ, вѣнъ мурами обвѣвъ, абы були безпечнї вѣдъ неприятеля. Зѣбравъ и выдавъ новї права, щобы кождый мѣгъ въ судѣ правду найти. Улѣп-

шивъ и позакладавъ нові дороги и очистивъ лѣсы вѣдъ злыхъ людей, щобы купцѣ могли безопасно зъ товарами переѣжджати. А коли ланы покрыли ся буйнымъ збѣжемъ, побудувавъ дуже богато шпихлѣрѣвъ и ховавъ въ нихъ зерно на злѣ часы. Не знали тогды люде, що то голодъ, бо коли ся не уродило, дѣставъ нарѣдъ зъ королевскихъ шпихлѣрѣвъ зерно на хлѣбъ и на засѣвокъ.

Тогды ще не було тѣлько шкѣлъ, що теперъ. Король и о тѣмъ памятавъ. Заложивъ въ Краковѣ академію, т. е. найвышу школу, абы молоді люде могли мати хосенъ зъ науки, и на людей выходили, такъ, якъ сынъ Михайла.

За такі то дѣла называютъ Казимира „Великимъ“ и „королемъ селянъ“. А не можъ ту ще всего высказати, що той король зробивъ, бо на тоѣ треба бы великі книги списати.

Казимиръ Великій панувавъ 37 лѣтъ (вѣдъ 1333 р. — 1370). Умеръ 5. Падолиста 1370 р. и поховано го въ Краковѣ, въ катедрѣ. Цѣлый нарѣдъ плакавъ за нимъ, якъ за рѣднымъ батькомъ, а селяне и мѣщане доси вдячно згадують великого свого короля и опѣкуна, и спѣвають о нѣмъ красні спѣванки.

Такъ то, чи король, чи бѣдный, если есть честный, если працюе для себе, для другихъ и для вѣтчины, то хотяи умре, память его дѣль жие вѣками. За него оповѣдають и пишуть, абы дати другимъ прикладъ, якъ мають жити и поступати, щобы на вѣки лишити по собѣ таку красну згадку, якъ незабутный король Казимиръ Великій.

К О Н Е Ц Ъ .

Слѣдуючі книжочки рускі нашего Выдавни
одобрила Высока Рада шкільна краєва и позво
роздавати дѣтямъ въ школахъ народныхъ въ на
ду при испытахъ и закупувати до бібліотекъ ш
ныхъ для употребленя молодежи шкільной:

1. СВЯТЫЙ КИРИЛЬ И МЕТОДІЙ. С

- дане о ихъ житю и о тѣмъ, що они для нас
брого зробили. Написавъ Михайло Покутякъ. Цѣна
на 10 кр. — 2. Повѣстки, якихъ не мало! Цѣна
10 кр. — 3. ДЛЯ НАУКИ И ЗАБАВЫ, опо
даня. Цѣна 8 кр. — 4. РУСИНЪ ВЪ АМ
РИЦѢ. Цѣна 10 кр. — 5. ЯКЪ ХОРОНИТИ
ВѢДЪ ШКОДЛИВЫХЪ ГУСЕНИЦЬ И КОМА
ВЪ ГОСПОДАРСТВѢ? Цѣна 10 кр. — 6. ПР
ВИДѢНЕ БОЖЕ. Оповѣдане зъ давныхъ лѣтъ по
народного преданя. Цѣна 10 кр. — 7. ПѢДЪ ЗВ
РОВѢМЪ. Оповѣдане зъ 1649 р. Цѣна 8 кр.
8. ЕСЛИ НА ТЕБЕ ХТО КАМЕНЕМЪ, ТЫ
НЕГО ХЛѢБОМЪ. Цѣна 8 кр. — 9. ПРИБУ
РОЗУМЪ — ЩАСТЕ БУДЕ. Цѣна 8 кр. — 10. МА
ДРѢВКИ ИВАНА ВОЙТОВИЧА по свѣтѣ Божом
Цѣна 8 кр. — 11. ДЛЯ РУСКИХЪ ШКОЛЯРѢВЪ
Розказавъ Богданъ зъ Подѡля. Цѣна 10 кр. —
12. ДВА ОБРАЗКИ ЗЪ ЖИТЯ. Розказавъ Иван
зъ Берлѡгъ. Цѣна 10 кр. — 13. СТРАХИ. Опо
вѣвъ и выяснивъ Василь зъ надѣ Солокіи. Цѣна
8 кр. — 14. КАТИХИЗМЪ ОБЫВАТЕЛЬСКІ
для Русинѡвъ и Полякѡвъ. Написавъ Т. Мерунович
Цѣна 10 кр. — 15. ЖИТЕ СВ. ІОСАФАТА КУН
ЦЕВИЧА. Цѣна 15 кр.

2. СТРАХИ. Оповѣвъ и выяснивъ Василь зъ надъ
кин. Цѣна 8 кр.
3. ЯКЪ ХОРОНИТИ СЯ ВЪДЪ ГУСЕНИЦЪ? 10 кр.
4. ПРОВИДѢНЕ БОЖЕ. Цѣна 10 кр.
5. ПЪДЪ ЗБОРОВЪМЪ. Оповѣдане зъ 1649. р. 8 кр.
6. ЕСЛИ НА ТЕБЕ ХТО КАМЕНЕМЪ, ТЫ НА
ХЛЪБОМЪ. Цѣна 8 кр.

7. ПРИБУДЪ РОЗУМЪ — ЩАСТЕ БУДЕ. 8 кр.
и 9. КАЛЕНДАРЬ на рѣкъ 1885. Цѣна 25 кр.
10. КАТИХИЗМЪ ОБЫВАТЕЛЬСКІЙ для Русинѣвъ
Полякѣвъ. Написавъ Т. Меруновичъ. Цѣна 10, кр.
11. О ЧѢМЪ РАДЖЕНО ВЪ СОЙМЪ въ р. 1884.
Написавъ Т. Меруновичъ. Цѣна 7 кр.
12. ЗА ВЪРУ И ОТЧИНУ. Цѣна 8 кр.

IV. Въ 1885. роцѣ.

1. НА КОЛЯДУ! Цѣна 10 кр.
2. НАВЕРНЕННЫЙ СЫНЪ. Цѣна 8 кр.
3. ИЛЬКО ФЕДОРЧУКЪ. Написавъ Иванъ зъ Берлѣгъ.
Цѣна 8 кр.
4. МАНДРѢВКИ ИВАНА ВОЙТОВИЧА. Цѣна 8 кр.
5. ВѢЙНА ЗЪ ТЕМНОТОЮ. Ц. 8 кр.
6. Т. Меруновичъ, О ВЫБОРЪ ПОСЛѢВЪ. Цѣна 6 кр.
7. Романчукъ Ярославъ, РОЗГОВОРЫ УЧИТЕЛЯ
С СЕЛЯНАМИ. Цѣна 5 кр.
8. НЕ ТАКЪ ТО БУВАЛО! Цѣна 8 кр.
9. ВѢЙНА ЗЪ ВОДОЮ. Цѣна 8 кр.
10. ЩО БЫ СЯ НАМЪ ДУЖЕ ПРИДАМО? Цѣна 8 кр.
11. РѢДНА ХАТА. Оповѣдане. Цѣна 8 кр.
12. ЖИТЕ СВ. ВЕЛИКОМУЧ. ВАРВАРЫ. Цѣна 8 кр.
1886. 1. Романчукъ Ярославъ, РАДЫ ОТЦЯ ДУХО-
ВНОГО. Цѣна 6 кр.
2. НЕ БУДЪ ГОРДЫМЪ. Повѣстка. Цѣна 8 кр.
3. МЕРУНОВИЧЪ Т., О чѣмъ раджено въ Соймѣ въ р. 1885
и 1886? Цѣна 10 кр.
4. БУДЗЫНОВСКІЙ Т., Якимъ „чарѣвникомъ“ бувъ
Михайло. Цѣна 8 кр.

- 5—6. Житє Св.
7. Зъ жита чеснои
8. Дрѣбнѣ повѣст
9. Пригода Корчу
10. Привыкай до
11. Якъ кто собѣ
12. Король на ловахъ. Цѣна 8 кр.

И 33.22

- VI. 1887. 1. Передъ триста роками! Цѣна 8 кр.
2. Пильнуй свого — не забгай чужого. 8 кр.
3. Меруновичъ Т., Надъ чимъ нашѣ послы въ С
радили? Цѣна 10. кр:
4. Село Комарѣвка. Цѣна 8 кр.
5—6. Молитвословъ. Цѣна 16 кр.
7. Громада Пѣдберезцѣ. Цѣна 8 кр.
8. Дѣдусь Ивась. Цѣна 8 кр.
9. Оборона Теревовлѣ. Цѣна 8 кр.
10. Посередъ Бисурманъ. Цѣна 10 кр.
11—12. Петро Дротарчукъ. Цѣна 12 кр.
VII. 1. 1888. Бояринъ Дашко. Цѣна 8 кр.
2. Иванъ и Михайло 8 кр.

Всѣхъ, котрѣ поберали нашѣ книжочки, а до сени
не заплатили належности, просимо о вырѣвнане рахун

2

и. 33. 222

